УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

БЕОГРАД

Београд, 8. јун 2015.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТКИЊЕ И МЕНТОРКЕ ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 28. фебруара 2015. године донело је одлуку којом је именована комисија за оцену подобности докторандкиње **МАРИЈЕ НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ** и теме докторске дисертације под називом **"ЈЕЗИЧКИ ПЕЈЗАЖИ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА: СЕВЕРНА И ЈУЖНА МИТРОВИЦА"**

Састав комисије:

1. др Јелена Филиповић, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду
2. др Јулијана Вучо, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду
3. др Биљана Сикимић, научна саветница, Балканолошки институт Српске академије науке и уметности
4. др Ивана Вучина Симовић, доценткиња, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Образовање:

Назив и седиште факултета на којем је кандидаткиња завршила основне студије:
Универзитет у Приштини – Филозофски факултет у Косовској Митровици
Стечени стручни назив кандидаткиње по завршеним основним студијама:
професор енглеског језика и књижевности
Година дипломирања:

2003

МАГИСТАРСКЕ ИЛИ МАСТЕР СТУДИЈЕ

Назив и седиште факултета на којем је кандидаткиња завршила магистарске или мастер студије:
Berne University of Applied Sciences, Швајцарска
Тема магистарског или мастер рада:
"How to create powerful brands – an investigation into mineral waters in Serbia"
Академски назив и научна област:
дипломирани економиста-мастер, област Пословно управљање
Година одбране магистарског или мастер рада:
2007 (нострификовано на Универзитету у Београду 2010., решење број: 06-613-1610/3-10)

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Недељковић-Правдић, М. (2015). Значај језичког пејзажа у проучавању мањинске језичке политике. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 58 (1), 37-51.

Недељковић-Правдић, М. (2015). Имплементација правних докумената о употреби језика на Косову и Метохији. *Анали Филолошког факултета* (прихваћен за штампу).

Недељковић-Правдић, М. (2014). Мањинска образовна политика на Косову – правна регулатива и паралелни ситеми образовања. *Методички видици*, 5, 275-292. (УДК: 371:81'242-054.57(497.15) 37.014.12:81'242(497.15); ISSN: 2334-7465).

Недељковић-Правдић, М. (2014). О важности интердисциплинарних и трансдисциплинарних истраживања. Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 24, 9-23. (УДК: 81'33 ; 304).

Трапара, В., и Недељковић-Правдић, М. (2014). Укључивање Косова у процес стабилизације и придруживања. У: Ђукановић, Д., и Трапара, В. (уред.) (2014). *Европска унија и Западни Балкан - изазови и перспективе.* (стр. 244-255). Београд: Институт за међународну политику и привреду.

Недељковић-Правдић, М. (2013). Нова источна политика Савезне Републике Немачке као модел за решавање сукоба. *Међународна политика*, 64 (1150), 49-68. (УДК: 327 (430)).

Недељковић-Правдић, М. (2013). Комисија за ревизију људских права као механизам за праћење спољне одговорности мисије Европске уније на Косову. *Европско законодавство*, 43-44, 361-375. (УДК: 341.231.14:001.6] (497.117).

Недељковић-Правдић, М. (2012). *Business English with Correspodence.* Београд: Висока школа за пословну економију и предузетништво. (COBISS.SR-ID 190237196).

Недељковић-Правдић, М. (2010). How to create powerful brands – an investigation. *Serbian Journal of Management*, 5(1), 77-95.

Недељковић-Правдић, М. (2009). *English Exercises for Business Studies.* Београд: Висока школа за пословну економију и предузетништво. (COBISS.SR-ID 155318540).

Недељковић, М. (2005). О важности слушања. *Philologia 3*. Мозаик радова из методике и дидактике, допуна трећем броју, 12-16.

Прикази

Недељковић-Правдић, М. (2014). Rita C. Richey (Ed.): ENCYCLOPEDIA OF TERMINOLOGY FOR EDUCATIONAL COMMUNICATIONS AND TECHNOLOGY. Springer Science Business Media New York, Springer New York, 2013. Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 25, 83-89. (ISSN 1450–9083; UDK 801).

Недељковић-Правдић, М. (2014). Martin J. Ball (Ed.): *The Routledge Handbook of Sociolinguistics around the World. New York: Routledge, 2010*. Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности,* 25, 57-62. (ISSN 1450–9083; UDK 801).

Библиографија

Недељковић-Правдић, М. (2014). Грађа за библиографију „Језичка политика на Косову" Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 25, 118-125. (ISSN 1450–9083; UDK 801).

Учешће на конференцијама

Трапара, В., и Недељковић-Правдић, М. (2013). Укључивање Косова у процес стабилизације и придруживања. Институт за међународну политику и привреду и немачка Фондација "Ханс Зајдел", Међународна научна конференција: *Изазови и перспективе придруживања земаља Западног Балкана Европској унији*, Београд, 20-21 јун 2013. године, Београд: Институт за међународну политику и привреду.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТКИЊА ПОДОБНА ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидаткиња МАРИЈА НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За менторку је предложена др Јелена Филиповић, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за иберијске студије.

Одабрана библиографија:

Монографска издања:

Filipović, Jelena. 2015. *Transcisciplinary approach to language study. The complexity theory perspective.* London: Palgrave Macmillan.

Филиповић Јелена & Оливера Дурбаба (уреднице). 2014. *Језици у образовању и језичке образовне политике*. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду/Чигоја.

Kuzmanović, Ana, Jelena Filipović, Jasna Stojanović & Jelena Rajić (eds.). 2014. *Estudios hispánicos en el siglo XXI.* Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu/Čigoja.

Vučo, Julijana & Jelena Filipović (urednice.). 2012. *Filološka istraživanja danas. Jezik i društvo*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Filipović Jelena. 2009. *Moć reči: Ogledi iz kritičke*. Beograd: Zadužbina Andrejević.

Vučina-Simović, Ivana & Jelena Filipović. 2009. *Etnički identitet i zamena jezika u sefardskoj zajednici u Beogradu.* Beograd: Zavod za udžbenike.

Поглавља у монографским издањима:

Filipović, Jelena & Ivana Vučina Simović. 2014. Language ideologies in times of modernity: the case of the Sephardim in the Orient. U: Ana Kuzmanović et al. (ur.) *Estudios hispánicos en el siglo XXI.* Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu/Čigoja, pp. 517-545.

Филиповић Јелена (2014). Теоријски концепти и специфичности језичке образовне политике. У: Филиповић Јелена & Оливера Дурбаба (ур), *Језици у образовању и језичке образовне политике*, Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду/Чигоја, стр.17-34.

Филиповић Јелена (2014). Језичка образовна политика и родно осетљив језик. У: Филиповић Јелена & Оливера Дурбаба (ур.), *Језици у образовању и језичке образовне политике*. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду/Чигоја,стр. 153-168.

Filipović, Jelena. 2014. Identity construction through discursive practices and code-switching in autobiographic fictional narratives by Rosa Nissán and Gordana Kuić, In: S. Gudurić, (ed.), *Jezici i kulture u vremenu i prostoru 3*. Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, pp. 405-415.

Filipović, Jelena (in press). Transdisciplinary approach to minority language revitalization: Judeo-Spanish as a case study, In: Ana Stulic-Etchevers et Soufiane Rouissi (eds.), *Le numérique au service du patrimoine culturel séfarade*. Bordeaux: Presses Universitaires de Bordeaux (PUB), Université Michel de Montaigne - Bordeaux 3.

Filipović, Jelena, 2013. L'importance des textes authentiques pour la revitalisation du judéo-espagnol, in Soufiane Rouissi & Ana Stulic-Etchevers (eds.), *Recensement, analyse et traitement numérique des sources écrites pour les etudes séfarades*, Bordeaux: Presses Universitaires de Bordeaux (PUB), Université Michel de Montaigne - Bordeaux 3, pp. 315-326.

Filipović Jelena. (2013). Cultural models and variation in oral narratives, in: J. Nikolić & Dalibor Soldatić (eds.) *AELO 35. Advances in Oral Literature Research*. Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, pp. 329-342.

Filipović, Jelena. 2012. Language policy and planning from the complexity perspective. In: Julijana Vučo & Jelena Filipović (eds.) *Filološka istraživanja danas. Jezik i društvo*.. Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, pp. 285-320.

Filipović, Jelena. 2012. Digital corpora of endangered languages: culture, language and society. In: Vraneš, Aleksandra, Ljiljana Marković & Gwen Alexander (eds.) *Digitalni izvori u društveno-humanističkim naukama. Digitalizacija kulturne i naučne baštine, univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu*. Vol. 3. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, pp. 47-65.

Filipović, Jelena . 2011. Language policy and planning in standard language cultures – an alternative approach. In: Vera Vasić (ed.), *Primenjena Lingvistika u čast Ranku Bugarskom. JEZIK U UPOTREBI [Applied linguistics in honor of Ranko Bugarski.*

LANGUAGE IN USE]. Novi Sad: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu , pp. 121-136.

Filipović Jelena. 2011. Rod i jezik (Gender and Language), in: Ivana Milojević & Slobodanka Markov (eds), *Uvod u rodne teorije (Introduction to Gender Theories).* Novi Sad: Centar za rodne studije & Mediterran Publishing, pp. 409-423.

Vučina Simović & Jelena Filipović. 2011. Linguistic practices of Macedonian Sephardim: from tradition to modernity, In: *The Jews from Macedonia and the Holocaust: History, theory, Culture*, ed. by Sofija Grandakovska. An international research project of the Institute for Social Sciences and Humanities Research *EuroBalkan,* supported by the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency of the European Commission. Skopje: Institute for Social Sciences and Humanities Research *EuroBalkan*, pp. 564-587.

Чланци у академским часописима:

Filipović, Jelena & Ivana Vučina-Simović. 2012. El judeoespañol de Belgrado: un caso paradigmático de los Balcanes. *Hispania*, 95(3): 495-508.

Filipović, Jelena & Julijana Vučo. 2012. Language policy and planning in Serbia: language management and language leadership. *Anali Filološkog fakulteta*, 24(II): 9-32.

Filipović, Jelena. 2011. Gender and power in language standardization of Serbian. *Gender and Language.* 5(1): 111-131.

Filipović, Jelena. 2009. Rodno osetljive jezičke politike: teorijske postavke i metodološki postupci [Gender sensitive language policies: theory and methodological procedures]. *Anali Filološkog fakulteta [Annals of the School of Philology],* 21: 109-127.

Комисија сматра да ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ испуњава све услове за менторку ове докторске дисертације за област:

социолингвистика, примењена лингвистика

ОЦЕНА ФОРМУЛАЦИЈЕ НАЗИВА ТЕЗЕ

Комисија закључује да је радни назив тезе "ЈЕЗИЧКИ ПЕЈЗАЖИ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА: СЕВЕРНА И ЈУЖНА МИТРОВИЦА" прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

Предмет истраживања овог рада је анализа мањинских језичких политика кроз анализу језичких пејзажа Северне и Јужне Митровице и релевантне законодавне литературе у области језичких политика и језичких и мањинских права.

Језички пејзаж[1] (енг. linguistic landscape, веома често се користи и скраћеница LL[2]) користи писани језик у јавном простору као примарни извор података о језичкој ситуацији

[1] Гортер (Gorter 2013: 191) истиче да је било више покушаја да се термин „језички пејзаж" замени неким другим прикладнијим термином или описом, па наводи да су поједини аутори користили термин „етикеција јавног живота" (енгл. the decorum of the public life у Ben-Rafael et al., 2006), „језички артикли у јавном простору" (енг. the linguistic items found in the public space у Shohamy 2006), „принт животног простора" (енг.

на одређеној територији. Реч је о релативно новом пољу истраживања, које се веома брзо развија и које ужива све веће интересовање социолингвистике и примењене лингвистике (Gorter 2006; Edelman 2010; Litvinskaya 2010), нарочито у вишејезичном контексту (Gorter, 2006; Coulmas 2009; Edelman 2010). Проучавање језичког пејзажа посебно је занимљиво у двојезичном и вишејезичном контексту, где умногоме доприноси опису и установљавању системских шаблона присуства или одсуства писаног језика у јавном простору (Demaj and Vandenbroucke 2013). Визуелна информација о присуству језика свакако може утицати на перцепцију статуса различитих језика, па чак и на сопствено језичко понашање (Gorter 2007: 4), а проучавање језичког пејзажа доприноси бољем разумевању мањинске језичке ситуације, односно усаглашености званичне мањинске језичке политике на одређеној територији у вишејезичном контексту са постојећим језичким пејзажом.

Пошто се границе језичких „територија" регулишу прописима о језичкој употреби у јавном простору важно је истаћи да су истраживачи језичког пејзажа истакли важне разлике између приватних писаних ознака (енг. private, non-official, commercial, "bottom-up" signs, на пример назив радње, писани огласи постављени на улици или радњи) које могу да буду под утицајем одређене језичке политике, али углавном одражавају индивидуалне преференције и службених писаних ознака (енг. government, public, "top-down" signs, на пример званична ознака за назив улица, саобраћајне ознаке, имена владиних зграда), које су прописане од стране владиних агенција и стога морају поштовати прописану језичку политику (Waiching 2012: 65; Ben-Rafael et al. 2006; Backhaus 2006; Edelman 2010). Службене писане ознаке представљају маркере статуса и моћи, а приватне писане ознаке су манифестација језичке политике заједнице, која служи као приказ културног идентитета и аспирација њених чланова. Заједно ове писане ознаке пружају увид у односе моћи унутар заједнице, као и утицаја глобализације (Huebner 2006: 31). Поред тога, коришћење приватних писаних ознака у јавном простору може да објасни како се државна језичка политика доживљава на приватном нивоу (Said 2010: 3). Разлика између службених и приватних писаних ознака је још један фактор који доприноси схватању језичке политике. Док службене ознаке показују преференције власти, приватне показују да ли је ова политика прихваћена и имплементирана од стране опште популације (Puzey 2012: 141; Yavari 2012: 13).

Доминантност или угроженост језичких права говорника неког језика не одређује број, већ позиционирање у друштву, обрасци језичке употребе. Језик нас ставља у одређени систем, хијерархију у односу са другим језицима (Hornberger 1998), одакле проистиче и потреба за афирмацијом мањинских и регионалних језика, како би се извршила трансформација тих хијерархија. Поред наведеног, треба имати у виду да се концепти језичких права и језичке политике не могу разматрати независно од концепта језичког имеријализма. Лингвистичке тенденције појединих језика доводе до тога да језик постаје и средство неравномерне расподеле моћи и ресурса у државном, политичком и културном контексту. Однос моћи између језика у једном простору може бити

---

environmental print у Huebner 2006), „речи на зидовима" (енг. words on the walls у Calvet 1990). Било је и аутора који су замерали разматрање језичког пејзажа као статичног, па су предлагали назив „семиотички пејзаж" (енг. semiotic landscape у Jaworski and Thurlow 2010 цит. у Moriarty 2014: 459), сматрајући га подпољем семиотике.

[2] Иако је термин „linguistic landscape" прихваћенији, треба напоменути и да су поједини аутори (Backhaus 2009; Coulmas 2009) такође прихватили и назив „linguistic landscaping", који се односи на планирање и спровођење активности везаних за језик знакова, док термин „linguistic landscape" означава резултат ових акција (детаљније видети: Edelman 2010: 9-10)

индикативне природе и указивати на однос између говорника тих језика. Једна од последица овог процеса је маргинализација, а у појединим случајевима и губитак „мањих“ језика (Ricento 2000:204; Филиповић 2009; 2011; 2012а; 2014). Стога се у овом истраживању полази од претпоставке да би мањинске језичке заједнице напоре требало да усмере ка промоцији већег степена језичке толеранције и употребе одређеног језика[3].

По завршетку сукоба на територији Косова и Метохије (у даљем тексту Косово) 1999. године, међународна заједница се суочила са постојећим потешкоћама дефинисања одговарајућих критеријума употребе, признања и заштите језика мањинских заједница. Привремена администрација Мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК) доноси 2001. године Закон о употреби језика на Косову (бр. 02/Л-37 о употреби језика).[4] По овом закону, албански и српски језик добијају равноправан статус и постају службени језици на Косову[5] у свим институцијама Косова и другим организацијама и предузећима која врше јавне функције и услуге (члан 1), а језици осталих мањинских заједница (турски, босански, ромски језик) налазе се у службеној употреби на општинском нивоу, према законом утврђеним условима. Закон је уврштен и у Ахтисаријев план који је усвојила Влада Косова 26. јула 2006. године, а непосредно након једностраног проглашења независности, овај закон је уврштен и у Устав Косова (Doli Cabiri and Korenica 2010).

Дефинисана језичка права на територији Косова су у складу са највишим међународним стандардима. И поред тога што Закон о употреби језика (члан 31) налаже да косовске институције усвоје мере за промовисање употребе и равноправног статуса службених језика, у пракси постоје бројне потешкоће у имплементацији законом загарантованих права, између осталих и недовољно прецизно дефинисане санкције за оне који крше Закон о употреби језика (КСАМ 2013).

Иако правни документи о употреби језика на Косову гарантују велика права националним мањинама, годишњи извештаји Организације за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС 2006-2014) су међу првима указали на кршење и изостанак примене постојећих правних аката, као и подељеност на основу језичких граница.[6] Тако се у извештају Организације за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС) из децембра 2006. године о спровођењу Закона о употреби језика од стране косовских општина наводи се да је циљ извештаја приказивање реалне слике употребе језика мањинских заједница на Косову, пре свега на општинском нивоу. У извештају се наводи да се на основу процене коју је особље ОЕБС-а спровело у периоду од марта до августа 2006. године на основу статута косовских општина, употребе језика у општинама, интервјуа са општинским

[3] У образложењу теоријске основе предлога теме докторске дисертације, који се односи на језички пејзаж кандидаткиња је користила делове објављеног рада: Недељковић-Правдић, М. (2015). Значај језичког пејзажа у проучавању мањинске језичке политике. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 58 (1), 37-51. Кандидаткиња жели да напомене да је приликом писања предлога теме докторске дисертације користила и остале своје објављене радове који се баве језичком политиком на Косову и Метохији.

[4] Закон о употреби језика на Косову усвојен је 2001. године УМНИК-овом уредбом бр.2001/9 од 15. маја 2001. године.

[5] Детаљније видети поглавље 5.4 (а), 5.7 і 9.1.26 (а) Уставног оквира за привремену самоуправу на Косову.

[6] У том смислу ауторка би скренула пажњу и на извештаје Фонда за хуманитарно право (ФХП 2007-2008), Канцеларије за заједнице (2008-2009), Европског центра за мањине (ЕЦМИ 2010-2013) и извештаје цивилног сектора (Косовске стратешко - акционе мреже) који су се такође бавили појединим аспектима непотпуне имплементације правних докумената о употреби језика на Косову.

званичницима и донекле разматрањем постојећег језичког пејзажа[7] не може рећи да се поштује Закон о употреби језика. На сличне проблеме на општинском нивоу указано је и у извештају ОЕБС-а из јуна 2008. године на „основу анализе пракси попут: превођења за време састанка, превођења званичних докумената и интернет страницама општина, употребе језика на службеним и топографским знацима, капацитетима писменог и усменог превођења и препрека које утичу на примену Закона" (стр.4). Када говоримо о језичком пејзажу, у извештају је напоменуто да је већина улица (78 %) названа по личностима које припадају искључиво већинској заједници чиме се не спречава само једнака употреба службених језика, него се постиже и дискриминаторски ефекат (стр.7). Истиче се и да постоје проблеми у недовољним људским и финансијским ресурсима за спровођење Закона о употреби језика на општинском нивоу и указује на „лош квалитет" српског превода (стр. 9).

У суштини може се рећи да су извештаји које је Организација за безбедност и сарадњу у Европи објавила у периоду од 2008-2014. године углавном резултат импресија особља ОЕБС-а, те заправо и не можемо говорити о поузданим подацима о имплементацији правних аката о употреби језика на Косову. Поред наведених извештаја ОЕБС-а и друге међународне организације, као и цивилно друштво на Косову су истакле да постоје недоследности у имплементацији правних аката о употреби језика.[8] Невладина организација „Центар за деполитизацију косовског друштва" је у јуну 2011. године спровела истраживање у тридесет и осам општина на Косову у погледу употребе српског језика у области саобраћајне вертикалне сигнализације у друмском саобраћају. На основу узорка од 580 сликаних саобраћајних путоказа дошло се до закључка да је од датог броја свега четрдесет и осам процената исправно написано на српском језику, тридесет процената је неисправно написано, док је двадесет и два процента насељених места на саобраћајним путоказима необележено на српском језику.

Канцеларије за заједнице Владе Косова је 2009. године спровела истраживање како би проценила ниво имплементације правног оквира о употреби језика у централним и општинским институцијама. У истраживању су коришћене основне и примењене истраживачке методе, а примењен је двојак приступ прикупљању података. Квантитативни подаци су добијени од надлежних институција путем упитника прилагођених особеностима датих институција (Скупштина, Канцеларија Премијера, министарства, извршне агенције, регулаторне канцеларије и независне институције, општински и окружни судови, општинске управе, јавна предузећа и јавне здравствене установе). Узорак су чиниле тридесет и три институције.[9] Са циљем обезбеђивања вишег степена поузданости података о имплементацији, као допуна је коришћен полуструктурисани интервју намењен представницима датих институција да изнесу своје личне ставове о приказаном чињеничном стању. Квалитативни и квантитативни подаци су добијени од грађана коришћењем две методе прикупљања података. Са циљем процене перцепције и мишљења грађана развијени су упитници. Узорак, иако мали (38 испитаника) био је репрезентативан у смислу етничке припадности и језичког и културног

[7] У извештају се не користи назив *језички пејзаж*, већ се разматра да ли се поштује Закон о употреби језика у смислу да „на званичним знацима који показују или укључују имена градова, варошица, села, путева, улица и осталих јавних места та имена се пишу и на албанском и на српском језику" (стр.7).

[8] Детаљније видети извештаје Косовско стратешке акционе мреже (КСАМ), НВО Центар за мир и толеранцију, Европског центра за мањине – Косово.

[9] Од тридесет и три институције, тринаест институција су биле централне представничке и извршне институције, девет независних институција, три општине, девет судова.

идентитета. Друго, у циљу допуне квантитативних података добијених овим путем, организоване су и три одвојене фокус групе које су чинили испитаници из различитих средина и етничких група (стр. 29-30). Извештај косовске Канцеларије за заједнице је указао да постоје бројне недоследности у ефикасном спровођењу законског оквира који регулише употребу језика, са посебним нагласком на немогућност припадника мањинских заједница да комуницирају на свом матерњем језику са појединим јавним институцијама на централном и општинском нивоу (стр. 93-94).

Ауторка ове дисертације наглашава да је до сада објављено само једно теоријско-методолошко истраживање усаглашености званичне језичке политике и језичке стварности посредством језичког пејзажа главног града Косова – Приштине (Demaj and Vandenbroucke 2013). Међутим, пошто је предмет истраживања овог рада поштовање мањинске језичке политике на целокупној територији Косова путем примене Закона о употреби језика (бр. 02/Л-37 о употреби језика), ауторка сматра да дато истраживање (Demaj and Vandenbroucke 2013) не заузима у методолошком смислу холистички приступ овом питању, јер не разматра имплементацију правних докумената о употреби језика и на северу Косова. Стога она свој рад усмерава ка потпунијем испитивању поштовања Закона о употреби језика путем језичког пејзажа на примеру подељеног града Митровице, како би испитала поштовање званичне језичке политике у Јужној Митровици, где је албанско становништво већинско и Северне Митровице, где је српско становништво већинско.

Циљ истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Главно истраживачко питање ове докторске дисертације је: *да ли је постојећи језички пејзаж у складу са прописаним законским оквирима о употреби језика на Косову?* Поред тога, ауторка тежи да одреди и *да ли неки од службених језика у званичној употреби на територији Косова испољава доминантност у односу на друге језике?* Коначно, ауторка планира да анализира и *шта су досадашњи „извештаји" који су прикупљали и обрађивали податке о имплементацији правних докумената о употреби језика идентификовали као главну препреку успешној имплементацији истих?*

У складу са овако дефинисаним истраживачким питањима *основни циљ* истраживања је да одреди у којој мери се у пракси спроводе законске регулативе званичне употребе службених језика на Косову путем постојећег језичког пејзажа Северне и Јужне Митровице. Ауторка се при томе осврће и на закључке појединих истраживања имплементације мањинске језичке политике која истичу и утицај који има енглески као *lingua franca* на том подручју, те и сама планира да утврди у којој мери је енглески језик присутан у постојећем језичком пејзажу. Такође планира да идентификује механизме санкционисања кршења законом прописаних језичких права, са образложењем да право на употребу матерњег језика представља једно од основних људских права. Поред тога, ово истраживање има за циљ и одређивање фактора који могу да утичу на примену законских решења употребе службених језика, као и нових појава насталих као последица делимичне имплементације постојећих правних аката о употреби језика на Косову.

Основне истраживачке хипотезе

У складу са формулисаним истраживачким питањима, циљевима истраживања и теоријском оријентацијом истраживања полазне хипотезе овог истраживања су:

Општа хипотеза:

Х1: Постојећа подељеност на северни и јужни део, током последњих 15 година, некада јединственог града Косовске Митровице деловала је у правцу обликовања различитог језичког пејзажа под утицајем примене у пракси различитих правних прописа о језичкој употреби.

Посебне хипотезе:

Х2: Српски као службени језик испољава доминантност на приватним и службеним писаним ознакама у односу на албански језик у северном делу Митровице. Албански језик испољава доминантност на приватним и службеним писаним ознакама у односу на српски језик у јужном делу Митровице. Поред наведеног, енглески језик је потиснуо српски језик из употребе у јужном делу Митровице.

Х3: Главна препрека успешној имплементацији правних докумената о употреби језика на територији Косова је недостатак институционалне подршке и неефикасни механизми санкционисања кршења законом прописаних језичких права.

Очекивани резултат докторске дисертације јесте потврда постављених хипотеза. Језички пејзаж подељеног града Митровице ће обезбедити емпиријске доказе бољем разумевању положаја службених језика, а самим тим и мањинских заједница на територији Косова. Треба напоменути да језички пејзаж, као механизам језичке политике, пружа значајан допринос проучавању „језичке видљивости“ мањинских језика у друштвеном, политичком и економском контексту, бољем разумевању структурних недостатака прописане језичке политике и оснаживању мањинских језичких група путем јачања сарадње са свим институцијама на централном и локалном нивоу и пооштравању мера санкционисања за прекршиоце правних аката о употреби језика. Стога је и један од очекиваних резултата овог истраживања и отварање простора за већи број нових теренских истраживања пре свега постојећег косовског језичког пејзажа као маркера релативне моћи и статуса језичких заједница које живе на датој територији.

Поред наведеног, рад треба да укаже и на неопходност успостављања свеобухватнијих, интердисциплинарних истраживања у друштвено-хуманистичким наукама која би се бавила Косовом као целином и неопходношћу промене постојеће образовне језичке политике, како би се пронашли адекватнији механизми подршке Закону о употреби језика на Косову.

План рада и методе истраживања

Истраживање у коме је на изложени начин формулисан проблем и теоријски одређен предмет, ће се реализовати у раду који има следећу структуру:

1. Увод

1.1 Формулација проблема истраживања и истраживачког питања

1.2 Критички преглед постојеће литературе

2. Теоријски оквир: језички пејзаж

2.1 Дефинисање и функције концепта језичког пејзажа

2.2 Методолошки и теоријски апарат

2.3 Мањинска језичка политика и језички пејзаж

3. Предмет и циљ дисертације
3.1 Хипотезе
3.3 Научни и друштвени допринос докторске дисертације
3.4 Методе које ће се у истраживању применити

4. Анализа правних докумената о употреби језика на Косову
4.1 Закон о употреби језика на Косову
4.2 Оснивање Канцеларије повереника за језике
4.3 Досадашња истраживања релеватних актера о поштовању мањинске језичке политике

5. Емпиријско истраживање
5.1 Језички пејзаж Северне Митровице
5.2 Језички пејзаж Јужне Митровице
5.3 Упитник

7. Приказ резултата истраживања и дискусија
8. Закључак и препоруке
Литература

Извори за корпус

У првој фази истраживања ауторка планира да пажњу усмери на анализу корпуса постојећих, претходно описаних, правних докумената о употреби језика на Косову, у временском периоду од 2001 – 2014. године. У ту сврху позабавиће се и анализом емпиријских извештаја релевантних актера о поштовању језичке политике на Косову, пре свега у домену једнаких права употребе службених језика у свим институцијама Косова, почев од централних институција, па све до приватне сфере. Корпус ће чинити извештаји Организације за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС 2006-2014), Фонда за хуманитарно право (ФХП 2007-2008), Канцеларије за заједнице (2008-2009), Европског центра за мањине (ЕЦМИ 2010-2014), извештаји цивилног сектора (Косовске стратешко-акционе мреже, НВО Центар за мир и толеранцију). Дела лингвиста и правника чији је рад усмерен ка истраживању постојеће језичке политике на Косову ће такође наћи своје место у овој анализи.

Друга фаза истраживања треба да процени да ли су одговарајуће институције посвећене заштити језичких права заједница и ефикасном спровођењу законског оквира употребе званичних језика на свим инстанцама, те ће ауторка прикупити податке путем усмереног орјентационог интервјуа са представницима институција и цивилног сектора (интервју са Повереником за језике, Извршним директором НВО Центар за мир и толеранцију и сл).

Емпиријско истраживање предвиђено је за трећу фазу рада и усмерава се на „инвентар" језичког пејзажа главне улице у Митровици, како у њеном северном, тако и у јужном делу, у циљу провере поштовања Закона о употреби два службена језика у приватној и јавној сфери на територији Косова. На овај начин ауторка планира да сагледа

и употребу енглеског језика у језичком пејзажу Косова. Корпус ће чинити фотографије свих писаних јавних ознака најпрометније улице у Северној и Јужној Митровици.

Пошто се писане ознаке не класификују само према језику који користе, већ и према томе ко их поставља (приватни или службени знаци), у прикупљању и анализи података треба направити и квалитативну разлику између службених и приватних писаних знакова. Стога ће у овој фази ауторка спровести и теренско истраживање фотографисањем ознака на државним институцијама у северном и јужном делу Митровице. Ово истраживање има за циљ да провери да ли сами доносиоци Закона о употреби два службена језика поштују прописану језичку политику.

Методе

Имајући у виду мултимодални карактер језичког пејзажа, ауторка сматра да је комбинована употреба квантитативних и квалитативних метода анализе најприхватљивија за ово истраживање. Један од главних првих корака који се предузимају у анализи података приликом проучавања језичког пејзажа јесте идентификовање тачног броја видљивих језика (детаљније о свему овоме видети: Yavari 2012: 9–11). Пошто анализа језичких пејзажа нема развијену јединствену истраживачку методологију, ауторка нагласак ставља на одређивање начина на који „физичка" манифестација вишејезичности може послужити за идеолошко позиционирање различитих језика. Кодификација различитих слика у анализи језичких пејзажа такође подразумева и успостављање одговарајућих јединица анализе. У ту сврху ауторка развија сопствену кодификацију по угледу на шему за кодирање Бен-Рафаел-а и сарадника (Ben-Rafael et al. 2001), чије би главне варијабле укључивале пре свега број језика на уличним називима, радњама, саобраћајним знацима, државним институцијама, као и место језика на датим ознакама, врсте фонта и слично.

За потребе овог рада ауторка ће обавити и критичку анализу садржаја правних докумената, као и усмерени оријентациони интервју са већим бројем идентификованих релевантних актера.

Комисија закључује да предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем у потпуности задовољава критеријуме успостављене за израду докторске дисертације.

БИБЛИОГРАФИЈА ПРЕЛИМИНАРНИХ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је приложила библиографију од 111 библиографских јединица релевантних за истраживање.

Backhaus, Peter. Signs of Multilingualism in Tokyo – A Diachronic Look at the Linguistic Landscape. *International Journal of the Sociology of Language 2005*. 175–176 (2005): 103–121.

Backhaus, Peter. Multilingualism in Tokyo: A Look into the Linguistic Landscape. *International Journal of Multilingualism* 3/1 (2006): 52–66.

Backhaus, Peter (ed). *Linguistic Landscapes: A Comparative Study of Urban Multilingualism in Tokyo.* Vol. 136. Bristol: Multilingual Matters Ltd., 2007.

Backhaus, Peter. Rules and Regulations in Linguistic Landscaping: A Comparative Perspective. Elana Shohamy, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery.* New York – London: Routledge, 2009, 157–172.

Baldwin, Clive. *Minority Rights in Kosovo under International Rule*. London: Minority Rights Group International, 2006.

Bataković, Dušan T., and Dragana Vulićević. *The Kosovo Chronicles*. Knjižara Plato, 1992.

Bataković, Dušan. *Kosovo i Metohija: Istorija i ideologija* [Kosovo and Metohija: History and ideology].Belgrade: Hrišćanska misao, 1998.

Bataković, Dušan. Serbs and other non-Albanian Communities in Kosovo and Metohija: Appaling Conditions and an Uncertain Future", *Review of International Affairs*, vol. LVII, No 1122, Belgrade, (2006):13-15.

Bataković, Dušan ed. *Kosovo and Metohija: Living in the Enclave*. Vol. 96. Belgrade: Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, 2007a.

Bataković, Dušan."Surviving in the Gheto-Like Enclaves: The Serbs of Kosovo and Metohija 1999–2007". *In Kosovo and Metohija. Living in the Enclave*, ed. D. T. Bataković, Belgrade: Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, 2007b: 239–263.

Ben-Rafael, Eliezer, et al. Linguistic Landscape and Multiculturalism: A Jewish-Arab Comparative Study (Final report). Tel Aviv: *Tami Steinmetz Center for Peace Research.* Durk Gorter, Jokin Aiestaran, Jasone Cenoz, 2001, 163–208.

Ben-Rafael, Eliezer, et al. Linguistic Landscape as Symbolic Construction of the Public Space: The Case of Israel. *International Journal of Multilingualism* 3/1 (2006): 7–30.

Ben-Rafael, Eliezer. A Sociological Approach to the Study of Linguistic Landscapes. Elana Shohamy, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery.* New York – London: Routledge, 2009, 40–54.

Bogatto, François, Christine Hélot. Linguistic Landscape and Language Diversity in Strasbourg: The 'Quartier Gare'. Elana Shohamy, Eliezer Ben-Rafael, Monica Barni (eds.). *Linguistic Landscape in the City*. Bristol: Multilingual Matters Ltd., 2010, 275–291.

Bogdanović, Nedeljko. The Serbian Language in Kosovo and Metohija and Some Related Tasks of Science. *FACTA UNIVERSITATIS-Linguistics and Literature* II-10 (2003): 361-365.

Blaku, Murat. *Ndikimi i shqipes mbi të folmet serbe të Kosovës: sipas materialeve gjuhësore të botuara*. Instituti Albanologjik, 2010.

Cenoz, Jasone, Durk Gorter. Linguistic Landscape and Minority Languages. *International Journal of Multilingualism* 3/1 (2006): 67–80.

Coulmas, Florian. Linguistic Landscaping and the Seed of the Public Sphere. Elana Shohamy, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York – London: Routledge, 2009, 13–24.

Demaj, Uranela, Mieke Vandenbroucke. *Linguistic Landscapes and Language Visibility: The Discrepancy Between the Official Language Policy and the Linguistic Reality in the case of Pristina, Kosovo*. (MA thesis), Universiteit Gent, 2013.

Дилпарић, Станковић. "Бранислава Дилпарић и Станислав Станковић, Из именовања косовскометохијске покрајине и њених становника у енглеском језику." *Зборник*

радова са пројекта Истраживања српског језика на Косову и Метохији (2008). Књ 1 (2010): 291-333.

Doli, Dren, Ketrina Cabiri, and Fisnik Korenica. Equalizing the Use of Language: A View to Kosovo Law's Guarantees Upon Minority Languages. *Open Law Journal* 3 (2010): 6-14.

Dragi Maliković, Sofija Miloradović (ur.): *Kosovo i Metohija u civilizacijskim tokovima-međunarodni tematski zbornik*, knj. 1., Filozofski fakultet, Kosovska Mitrovica, 2010.

Edelman, Louise Jeanne. *Linguistic Landscapes in the Netherlands: A Study of Multilingualism in Amsterdam and Friesland.* Diss Amsterdam Center for Language and Communication (ACLC), LOT Publications, 2010.

Filipović Jelena. *Moć reči: Ogledi iz kritičke*. Beograd: Zadužbina Andrejević. 2009.

Filipović, Jelena. Language policy and planning in standard language cultures – an alternative approach. In: Vera Vasić (ed.), *Primenjena Lingvistika u čast Ranku Bugarskom*. JEZIK U UPOTREBI [Applied linguistics in honor of Ranko Bugarski. LANGUAGE IN USE]. Novi Sad: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2011,121–136.

Filipović, Jelena. Language policy and planning from the complexity perspective. In: Julijana Vučo & Jelena Filipović (eds.) *Filološka istraživanja danas. Jezik i društvo*. Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2012, 285-320.

Filipović, Jelena. Digital corpora of endangered languages: culture, language and society. In: Vraneš, Aleksandra, Ljiljana Marković & Gwen Alexander (eds.) *Digitalni izvori u društveno-humanističkim naukama. Digitalizacija kulturne i naučne baštine, univerzitetski repozitorijumi i učenje na daljinu.* Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, Vol. 3 (2012), 47-65.

Filipović, Jelena i Julijana Vučo. Language Policy and Planning in Serbia: Language Management and Language Leadership. *Anali Filološkog fakulteta*, 24(II) (2012): 9-32.

Filipović, Jelena, Ivana Vučina Simović. Language Ideologies in Times of Modernity: the Case of the Sephardim in the Orient. U: Ana Kuzmanović et al. (ur.*) Estudios hispánicos en el siglo XXI.* Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu/Čigoja, 2014, 517-545.

Филиповић, Јелена.Теоријски концепти и специфичности језичке образовне политике. У: Филиповић Јелена & Оливера Дурбаба (ур), *Језици у образовању и језичке образовне политике*, Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду/Чигоја, 2014, 17-34

Filipović, Jelena (in press). Transdisciplinary Approach to Minority Language Revitalization: Judeo-Spanish as a Case Study, In: Ana Stulic-Etchevers et Soufiane Rouissi (eds.), *Le numérique au service du patrimoine culturel séfarade.* Bordeaux: Presses Universitaires de Bordeaux (PUB), Université Michel de Montaigne - Bordeaux 3.

Finzel, Anna Magdalena. *English in the Linguistic Landscape of Hong Kong: A Case Study of Shop Signs and Linguistic Competence.* Universität Potsdam, Philosophische Fakultät, Institut für Anglistik und Amerikanistik, Lehrstuhl für Entwicklung und Variation der Englischen Sprache, (M.A.), Potsdam, 2012.

Giles, Howard, Richard Y. Bourhis, Donald M. Taylor. Towards a Theory of Language in Ethnic Group Relations. Howard Giles (ed.). *Language, Ethnicity and Intergroup Relations.* New York: Academic Press, 1977, 307– 348.

Gorter, Durk (ed.). *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2006.

Gorter, Durk. Introduction: The Study of the Linguistic Landscape as a New Approach to Multilingualism. *International Journal of Multilingualism* 3/1 (2006): 1–6.

Gorter, Durk. Further Possibilities for Linguistic Landscape Research. Durk Gorter (ed.). *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism.* Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2006, 81–89.

Gorter, Durk. The Linguistic Landscape in Rome: Aspects of Multilingualism and Diversity. Fryske Akademy – Universiteit van Amsterdam Partner in SUS.DIV, a European Research Network of Excellence. *Working paper of IPRS*, Roma, 2007, 1–28.

Gorter, Durk, et al. (eds.). *Minority Languages in the Linguistic Landscape*. New York: Palgrave Macmillan, 2012.

Gorter, Durk. Linguistic Landscapes in a Multilingual World. *Annual Review of Applied Linguistics* 33 (2013): 190–212.

Hanauer, David I. Laboratory Identity: A Linguistic Landscape Analysis of Personalized Space within a Microbiology Laboratory. *Critical Inquiry in Language Studies* 7/2–3 (2010): 152–172.

Hicks, Davyth. *Scotland's Linguistic Landscape: the Lack of Policy and Planning with Scotland's Place-names and Signage.* World Congress on Language Policies, Barcelona, Vol. 20, 2002, <http://www.arts.ed.ac.uk/celtic/poileasaidh/hicksseminar.html> 14. 09. 2014.

Hornberger, Nancy H. Language policy, language education, language rights: Indigenous, immigrant, and international perspectives. *Language in society* 27/04 (1998): 439-458.

Hornsby, Michael. The Incongruence of the Breton Linguistic Landscape for Young Speakers of Breton. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 29/2 (2008): 127–138.

Huebner, Thom. Bangkok's Linguistic Landscapes: Environmental Print, Codemixing and Language Change. *International Journal of Multilingualism* 3/1 (2006): 31–51.

Huebner, Thom. A Framework for the Linguistic Analysis of Linguistic Landscapes. Elana Shohamy, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York – London: Routledge, 2009, 70–87.

Hult, Francis M. Drive-thru Linguistic Landscaping: Constructing a Linguistically Dominant Place in a Bilingual Space. *International Journal of Bilingualism* 18/5 (2013): 507–523.

Ilić, Marija. A Shift in Ethics. The Serb/Albanian conflict in the vernacular discourse of a conjurer from Kosovo. *Zeitschrift für Balkanologie* 43.2 (2007).

Jansen, Sarah Littisha. Serbian/Albanian Bilingualism in Kosova: Reversal or Entrenchment of the Curse of Babel? *Independent Study Project (ISP) Collection*. Paper 1319, 2012, 1–57.

Landry, Rodrigue, Richard Y. Bourhis. Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality An Empirical Study. *Journal of Language and Social Psychology* 16/1 (1997): 23–49.

Litvinskaya, Alena A. *Linguistic Landscape of – Little Russia by the Sea, A Multilingual Community in a Brooklyn Area of New York City*. Diss. Indiana University of Pennsylvania, 2010.

Luković, Miloš. Istorijske, urbano-demografske i sociolingvističke osobenosti Kosovske Mitrovice. Liceum 9, Život u enklavi. Kragujevac, (2005): 11–87.

Luković, Miloš. Kosovska Mitrovica: present and Past. Kosovo and Metohija. Living in the Enclave. Belgrade: Institute for Balkan Studies of SASA, (2005): 83–105.

Marten, Heiko F., Luk Van Mensel, Durk Gorter. Studying Minority Languages in the Linguistic Landscape. Durk Gorter, Heiko F. Marten, Luk Van Mensel (eds.). *Minority Languages in the Linguistic Landscape.* Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2012, 1–18.

Moriarty, Máiréad. Languages in Motion: Multilingualism and Mobility in the Linguistic Landscape. *International Journal of Bilingualism* 18/5 (2014): 457–463.

Младеновић, Радивоје. Мањинске етнојезичке заједнице на Косову и Метохији, са посебним освртом на југозападни део Косова и Метохије. *Положај националних мањина у Србији* (2007): 421-434.

Miloradović, Sofija. Istraženost srpskih narodnih govora Kosova i Metohije u okviru projekata lingvističke geografije. *Južnoslovenski filolog* 60 (2004): 125-134.

Милорадовић, Софија. Научни скуп „Српски језик у контексту актуелне језичке политике на Косову и Метохији", Косовска Митровица, 15-16. новембар 2002. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, Нови Сад, XLV/1–2, (2002): 336–345. (прилог 341–345).

Munishi, Shkumbin. Gjuha standarde dhe variacioni sociolinguistik, Seminari Ndërkombëtar për Gjuhën Letërsinë dhe Kulturën Shqiptare, 25/1, Prishtinë, 2006a.

Munishi, Shkumbin. *Gjuha standarde shqipe në Kosovë dhe drejtimet e zhvillimit të saj*, disertacion i doktoratës, Prishtinë. 2006b.

Munishi, Shkumbin (2011) Probleme të zbatimit të dygjuhësisë shqip-serbisht në Kosovë, Sesioni Shkencor *"Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit"*, Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, Prishtinë, 2012.

Nedeljković, Saša. Problemi primene antropologije: antropološko istraživanje savremene kulture na KiM. *Savremena kultura Srba na Kosovu i Metohiji* (2008): 19-73.

Недељковић-Правдић, Марија. Грађа за библиографију „Језичка политика на Косову" Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 25, (2014): 118-125. (ISSN 1450–9083; UDK 801)

Недељковић-Правдић, Марија. Мањинска образовна политика на Косову – правна регулатива и паралелни ситеми образовања. *Методички видици* 5, no. 5 (2014): 275-292.

Недељковић-Правдић, Марија. Значај језичког пејзажа у проучавању мањинске језичке политике. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 58 (1). (2015): 37-51.

Недељковић-Правдић, Марија. Имплементација правних докумената о употреби језика на Косову и Метохији. *Анали Филолошког факултета* (прихваћен за штампу).

Phillips, Cindy. *Sign Language: Interpreting the Linguistic Landscape of a Manitoba Town*. Diss. University of Manitoba, 2011.

Puzey, Guy. *Planning the Linguistic Landscape: A Comparative Survey of the Use of Minority Languages in the Road Signage of Norway, Scotland and Italy*. Edinburgh: University of Edinburgh Press, 2007.

Puzey, Guy. Two-way Traffic: How Linguistic Landscapes Reflect and Influence the Politics of Language. Durk Gorter, Heiko F. Marten, Luk Van Mensel (eds.). *Minority Languages in the Linguistic Landscape.* Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2012, 127–147.

Radovanović, M. *Kosovo and Metohija: Serbian and Regional Context.* Belgrade: Centre for Protection of Natural and Cultural Heritage of Kosovo and Metohija & Mnemosyine. 2005.

Rajčević, Jelena. Institucije i identitet u severnoj Kosovskoj Mitrovici. u: Nedeljković Saša (ur.) *Savremena kultura Srba na Kosovu i Metohiji*, zbornik radova. Kruševac: Baštinik (2008): 75-108.

Reljić, Mitra. Srpski jezik na Kosovu i Metohiji danas. *Slavistika* 5 (2001): 135-140.

Reljić, Mitra. Srpski jezik u sistemu verbalnih asocijacija kosmetske populacije. *Slavistika* 9 (2005): 86-93.

Reljić, Mitra. Zatiranje srpske jezičke baštine na grobljima Kosova i Metohije. *Slavistika* 11 (2007): 151-157.

Reljić, Mitra M. Srpski jezik u arealu Kosova i Metohije-od nadetničkog do'konfesionalnog'. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini* 42-2 (2012): 83-96.

Рељић, Митра. Положај, стање и перспективе српскога језика на Косову и Метохији. Зборник Института за српски језик II: Српски *језик и актуелна питања језичке политике*, Београд, (2014): 167–182.

Reljić, Mitra. *Srpski jezik na Kosovu i Metohiji danas,* Čigoja: Beograd, 2015.

Rubinstein-Avila, Eliane. Brazilian Portuguese in Massachusetts's Linguistic Landscape: A Prevalent yet Understudied Phenomenon. *Hispania 88/4* (2005): 873− 880.

Said, Slim Ben Slimane Ben. *Urban Street Signs in the Linguistic Landscape of Tunisia: Tensions in Policy, Representation, and Attitudes*. Diss. The Pennsylvania State University, 2010.

Shohamy, Elana Goldberg. *Language Policy: Hidden Agendas and New Approaches*. New York − London: Routledge, 2006.

Shohamy, Elana, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York − London: Routledge, 2008.

Shohamy, Elana, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York − London: Routledge, 2009.

Shohamy, Elana, Marwan Abu Ghazaleh-Mahajneh. Linguistic Landscape as a Tool for Interpreting Language Vitality: Arabic as a "Minority" Language in Israel. Durk Gorter, Heiko F. Marten, Luk Van Mensel (eds.). *Minority Languages in the Linguistic Landscape.* Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2012, 89–108.

Shkurtaj, Gjovalin. Sociolinguistikë e shqipes. Tirane: Morava, 2009.

Sikimić Biljana. Linguist in the Enclave: Ethical Dimensions of the Fieldwork Research, *Toward Hetero-Symbiosis and Tolerance. Lingua-Culture Contextual Studies in Ethnic Conflicts of the World* (Y. Takashina, ed.), Lahore: Sang-E-Meel Publications 2012, 290–309.

Сикимић, Биљана. Лингвистичка реалност Косова: диглосија и лингвистички империјализам. У: Бошковић, Д. (уред.), *Српски језик, књижевност, уметност II, Империјални оквири књижевности и културе*, Крагујевац: ФИЛУМ. (2010): 143–152.

Spolsky, Bernard. Prolegomena to a Sociolinguistic Theory of Public Signage. Elana Shohamy, Durk Gorter (eds.). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York − London: Routledge, 2009, 25–39.

Станојевић, Б., (уред.). ЗБОРНИК радова са пројекта „*Истраживања српског језика на Косову и Метохији*", књига 2, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини. 2010.

Станковић, Станислав. Дијалекти српскога језика на тлу Косова и Метохије (Социолингвистичка скица, ареал и досадашња истраживања*). Зборник Филозофског факултета* (2002): 251-259.

Thurlow, Crispin, Adam Jaworski. *Tourism Discourse: Language and Global Mobility*. New York: Palgrave Macmillan, 2010.

Vučina-Simović, Ivana & Jelena Filipović. *Etnički identitet i zamena jezika u sefardskoj zajednici u Beogradu*. Beograd: Zavod za udžbenike, 2009.

Vučo, Julijana & Jelena Filipović (urednice). Filološka istraživanja danas. Jezik i društvo. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2012.

Waiching E. M. *Linguistic Landscape as a Site for Social Interaction with a Focus on Code-mixing and Its Social Meaning*. 沖縄国際大学w外国語研究, 16(1), 中扉-1. 2012.

Yavari, Sonia. *Linguistic Landscape and Language Policies: A Comparative Study of Linköping University and ETH Zürich*. Master's Thesis, Linköping University, Department of Culture and Communication. 2012.

Zdravković-Zonta, Helena. Narratives of victims and villains in Kosovo. *Nationalities Papers* 37.5 (2009): 665-692.

Zdravković-Zonta, Helena. Serbs as Threat: The Extreme Negative Portrayal of the Serb "Minority" in Albanian-language Newspapers in Kosovo. *Balcanica* XLII (2011): 165-215.

Zlatanović, Sanja. "Discursive construction of "others": The Serbian community in southeast Kosovo in the post-war context." *Гласник Етнографског института* САНУ LIX (2 (2011): 88-97.

Zlatanović, Sanja. Starosedeoci i doseljenici: međugrupne percepcije u posleratnom diskursu. In: *Savremena kultura Srba na Kosovu i Metohiji*, ur. Saša Nedeljković, Kruševac: Baštinik. (2008): 109–126.

Закони и извештаји

Comprehensive Proposal for the Kosovo Status Settlement. (2007). Available from: http://www.unosek.org/docref/Comprehensive_proposal-english.pdf, [Data file]. (Accessed: 5. February, 2014).

Центар за деполитизацију косовског друштва (2011, јун). Употреба српског језика на саобраћајним путоказима. Медија центар, Чаглавица. Доступно преко: http://www.medijacentar.info/mc-debate/izvetaji/421-upotreba-srpskog-jezika-na-saobraajnim-putokazima-27062011, (Датум приступа: 4. фебруар. 2014. године).

Канцеларија Повереника за језике, Доступно преко: http://www.kryeministri-ks.net/?page=3,206, [Званични подаци]. (Датум приступа: 1. фебруар. 2014. године).

Комисија за језике (информације), Доступно преко: http://www.kryeministri-ks.net/?page=3,9,2845, [Званични подаци]. (Датум приступа: 1. фебруар. 2014. године).

Косовско стратешка акциона мрежа (КСАМ). (2013, фебруар). Изазови и проблеми у спровођењу Закона о употреби језика на Косову, Приштина.

Office for Community Affairs (within the OPM). (2009). Language Policies in Kosovo-Implementation in Relations with Public Bodies, Pristina

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову, Одсек за људска права и владавину права. (2006, децембар). Употреба језика мањина у општинама на Косову. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/23189, (Датум приступа: 5. фебруар. 2014. године), стр. 1-13.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову, Одељење за надгледање. (2008, јун). Спровођење Закона о употреби језика од стране косовских општина. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/32764, (Датум приступа: 5. фебруар. 2014. године), стр. 3-9.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову, Одељење за људска права и заједнице. (2009, децембар). Извештај о процени права заједница. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/40783, (Датум приступа: 4. фебруар. 2014. године), стр. 26-33.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову. (2010, децембар). Извештај о процени права заједница. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/74600, (Датум приступа: 5. фебруар. 2014. године), стр. 10-13.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову. (2011, фебруар). Вишејезичко законодавство на Косову и његови изазови. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/87706, (Датум приступа: 7. фебруар. 2014. године), стр. 4-29.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову. (2012, јул). Извештај о процени права заједница. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/92247, (Датум приступа: 7. фебруар. 2014. године), стр. 23-27.

Организација за европску безбедност и сарадњу, Мисија на Косову. (2012, септембар). Мере спровођења закона који утичу на људска права на Косову. Доступно преко: http://www.osce.org/sr/kosovo/94362, (Датум приступа: 7. фебруар. 2014. године), стр. 21-24.

Уредба бр. 07/2012 о Канцеларији Повереника за језике, Доступно преко: http://poverenikks.org/repository/docs/Uredba_Regulore_Regulation__07_2012.pdf, [Званични подаци]. (Датум приступа: 2. фебруар. 2014. године).

Устав Косова. (2008). Доступно преко: http://www.kushtetutakosoves.info/?cid=3,247, [Званични подаци]. (Датум приступа: 6. фебруар. 2014. године).

Устав Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. (1974). Доступно преко: http://mojustav.rs/wp-content/uploads/2013/04/Ustav-SFRJ-iz-1974.pdf, [Званични подаци]. (Датум приступа: 11. фебруар. 2014. године).

Устав Републике Србије. (1990). Доступно преко: http://mojustav.rs/wp-content/uploads/2013/04/Ustav-iz-1990.pdf, [Званични подаци]. (Датум приступа: 11. фебруар. 2014. године).

Устав Републике Србије. (2006). Доступно преко: http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Ustav_Srbije_pdf.pdf, [Званични подаци]. (Датум приступа: 11. фебруар. 2014. године).

Закон бр. 02/L-37 о употреби језика, Привремена администрација Мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК). (2006), Доступно преко: http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2006_02-L37_sr.pdf, [Званични подаци]. (Датум приступа: 10. фебруар. 2014. године).

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТКИЊЕ:

Докторски рад кандидаткиње Марије Недељковић-Правдић на тему **“ЈЕЗИЧКИ ПЕЈЗАЖИ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА: СЕВЕРНА И ЈУЖНА МИТРОВИЦА”** бави се једним релативно новим пољем лингвистичких истраживања, које се веома брзо развија и које ужива све веће интересовање социолингвистике и примењене лингвистике: језичким пејзажом, који користи писани језик у јавном простору као примарни извор података о језичкој ситуацији на одређеној територији. У теоријској литератури је већ потврђено да је проучавање језичког пејзажа посебно занимљиво у двојезичном и вишејезичном контексту, где умногоме доприноси опису и установљавању системских шаблона

присуства или одсуства писаног језика у јавном простору, те доприноси бољем разумевању мањинске језичке ситуације, односно усаглашености званичне мањинске језичке политике на одређеној територији у вишејезичном контексту са постојећим језичким пејзажом. Стога анализа корелације постојећих језичких пејзажа у Северној и Јужној Митровици и прописаних законских оквира о употреби језика на Косову пружа добру основу за идентификацију позиција и статуса језика који се на овој територији говоре, као и за одређивање потенцијално доминантне позиције неког/неких од језика на овој територији у односу на друге језике. Како ауторка у образложењу наводи, анализа језичког пејзажа пружа детаљан увид у језичку политику и комуникативну праксу дате заједнице јер не истражује само писане ознаке у јавном простору, већ истражује и ко иницира, креира, поставља и чита писани језик у јавном простору. Језички пејзаж подељеног града, као поимање и тумачење присуства и употребе језика у јавном простору ове територије понудиће увид о неопходности очувања или промене постојеће језичке политике, статуса и улоге мањинских и/или службених језика на овом простору. Ово истраживање представља велики искорак и иновативног је карактера, и очекујемо да ће анализа језичког пејзажа Северне и Јужне Митровице указати на проблеме мањинских заједница које живе на тој територији, а самим тим допринети и њиховој бољој сарадњи са државним институцијама у остваривању и реализацији мањинских језичких права.

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је кандидаткиња МАРИЈА НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема "ЈЕЗИЧКИ ПЕЈЗАЖИ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА: СЕВЕРНА И ЈУЖНА МИТРОВИЦА" подобна за израду докторске дисертације у области СОЦИОЛИНГВИСТИКЕ И ПРИМЕЊЕНЕ ЛИНГВИСТИКЕ.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је проф. др ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ подобна за менторку предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње и предложене теме докторске дисертације
"ЈЕЗИЧКИ ПЕЈЗАЖИ ПОДЕЉЕНОГ ГРАДА: СЕВЕРНА И ЈУЖНА МИТРОВИЦА"
а да се за менторку именује проф. др Јелену Филиповић, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ЧЛАНИЦЕ КОМИСИЈЕ

проф. др Јелена Филиповић, редовна професорка

проф. др Јулијана Вучо, редовна професорка

др Биљана Сикимић, научна саветница

Доц. др Ивана Вучина Симовић